

ШВАНДАР

УДК 336

Марина Володимирівна
marinashvandar@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В
УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

THE TAXATION FEATURES OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE IN
TRANSFORMATION CONDITIONS OF THE SYSTEM OF STATE
REGULATION OF ECONOMY

спеціаліст по обслуговуванню
клієнтів, ПАТ "ПриватБанк"

Стаття присвячена визначенню особливостей змісту та суті проблем розвитку малого бізнесу в Україні. Визначено фактори та головні проблеми, які негативно впливають на його розвиток. Запропоновано засоби подолання негативних факторів малого бізнесу в сучасних умовах господарювання.

Статья посвящена определению особенностей содержания и сути проблем развития малого бизнеса в Украине. Определены факторы и главные проблемы, которые негативно влияют на его развитие. Предложены средства преодоления негативных факторов малого бизнеса в современных условиях хозяйствования.

The present article is devoted to the definition of the features of the content and essence of the problems of small business development in Ukraine. The factors and main problems that negatively influence its development are determined. The means of overcoming the negative factors of small business in modern conditions of management are offered.

Ключові слова: малий бізнес, суб'єкти господарювання, розвиток малого бізнесу, підприємство, державна підтримка

Ключевые слова: малый бизнес, предприятия, развитие малого бизнеса, предприятие, государственная поддержка

Keywords: small business, business entities, small business development, enterprise, state support

ВСТУП

У даній статті розглядаються проблеми розвитку малого бізнесу в Україні та шляхи їх подолання в сучасних умовах господарювання. Визначено фактори та основні проблеми, які негативно впливають на його розвиток. Сформовані подальші напрямки реформування державної політики регулювання діяльності підприємств малого бізнесу.

Постановка проблеми

Малий бізнес є невід'ємним елементом господарської системи країни, без якого економіка, особливо на рівні регіону, та громада не можуть розвиватися. Саме допомога держави малому підприємництву в кризових умовах, може забезпечити покращення економічної ситуації у країні в цілому. Проте в останні роки спостерігається уповільнення темпів зростання кількості малих підприємств і чисельності зайнятих на них, що є результатом недостатньої дієвості заходів державної підтримки малого підприємництва і необхідності її реформування [2].

Тому перед урядом відкривається широке поле діяльності. При цьому синхронно слід розвивати як державну систему підтримки малого бізнесу, так і ініціативу підприємців щодо об'єднання зусиль у сфері державно-фінансової діяльності [1].

Аналіз досліджень та публікацій

Малий бізнес є невід'ємною частиною економічної діяльності і його розвитку приділялась значна увага, зокрема такі науковці, як: Андрущенко В.Л., Костіна Н.М., Судомир Н.Б., Кміть В.М., Фурсін О.О., Ляшко М.В., Острікова Т.Г., Чернякова Т.М., Жолудь Л.О., Майстренко О.В., Ковова І.С. та інші, проводили аналіз діючої на даний час податкової системи та можливості її подальшого реформування.

Виділення невирішених раніше частин проблеми

Перспективи впровадження нових реформ щодо діяльності суб'єктів малого підприємництва потребують постійного аналізу стимулюючого впливу такого інструменту державного регулювання, як оподаткування.

МЕТА СТАТТІ – виявлення особливостей оподаткування суб'єктів малого бізнесу, виділення недоліків і переваг, як основного напрямку у виборі шляхів його реформування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Малий бізнес є головним елементом сучасної ринкової системи господарювання, без якого неможливий подальший соціально-економічний розвиток.

Його позитивна діяльність впливає на розвиток конкуренції, збільшення надходжень від податкових платежів, зростання ефективної зайнятості населення.

Слід зазначити, що віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу в різних країнах відрізняються.

В Європі приділяють значну увагу розвитку малого бізнесу, враховуючи такі переваги, як: конкуренція і мобільність, ефективність праці, низький термін окупності, дохідність капіталу, легкість впровадження інновацій. Для малого бізнесу норма створювати гідні умови для перспективної діяльності. В Україні це проявляється в спрощеній системі оподаткування, яка покликана зменшити надмірний тиск загальної системи.

На сьогоднішній день, усі спроби реформ мають тільки «ілюзію» покращення та короткостроковий ефект. Дана проблема є актуальною багато років.

Питання спрощеної системи оподаткування одне з найважливіших для суб'єктів малого підприємництва та держави, оскільки у зовнішньоекономічному просторі виконавчим органам влади необхідно забезпечити стабільний економічний розвиток малого підприємництва.

Можемо відмітити, що на даний момент в українському податковому законодавстві не існує аналогів єдиному податку, який за своєю юридичною природою є комплексним механізмом оподаткування, що стимулює розвиток і підтримку малого та середнього бізнесу в Україні. Тому, первинним фактором, який слугував підставою для формування різних поглядів на єдиний податок, був об'єкт оподаткування. Дійсно, дуже важко, обрати один загальний критерій, який сприяв би високим надходженням від єдиного податку і при цьому враховував би принципи справедливості, економічної обґрунтованості, рівномірного розподілу податкового тягаря тощо.

Аналіз реформування діючих систем оподаткування для суб'єктів малого та середнього бізнесу

надав підстави стверджувати про деякі колізійні аспекти нормативного забезпечення основних елементів єдиного податку. Так, щорічні зміни законодавства щодо адміністрування єдиного податку стосувалися безпосередньо категорій платників податку та їх ставок, це призводило до постійних переходів їх від одного виду до іншого, або взагалі закриття діяльності. Не менш актуальною проблемою, є запропонований законопроект з 2017 р. щодо поділу категорій на відповідні групи та переведення платників фіксованого сільськогосподарського податку до загальнодержавних податків. Слід зауважити, що даний процес реформування також не надасть бажаних результатів, оскільки не буде враховано вид діяльності, якою займається певний платник.

Крім того, з 1 січня 2017 р. єдиний соціальний внесок обраховується з розрахунку 22% від мінімальної заробітної плати кожного працюючого і його сума становить 704 гривні, навіть якщо підприємець не декларує прибутку. Водночас законодавчо було збільшено рівень мінімальної заробітної плати, яка становить 3200 гривень. Паралельно з цим, фізичні особи-підприємці сплачують до бюджету єдиний податок, який встановлюється органами місцевого самоврядування для підприємців першої групи оподаткування до 10% мінімального прожиткового мінімуму (160 гривень в місяць) та другої групи оподаткування до 20% мінімальної заробітної плати (640 гривень в місяць). Щоб не збанкрутувати, багато підприємців змушені терміново закрити свій бізнес, або підняти ціну на товар чи скорочувати працівників, що викликає соціальну [3].

Незважаючи на кризові явища в економіці, п'ятий рік поспіль продовжується зростання обсягів надходжень єдиного податку, сплаченого суб'єктами малого підприємництва, незважаючи на зменшення у звітному році їх кількості (рис. 1).

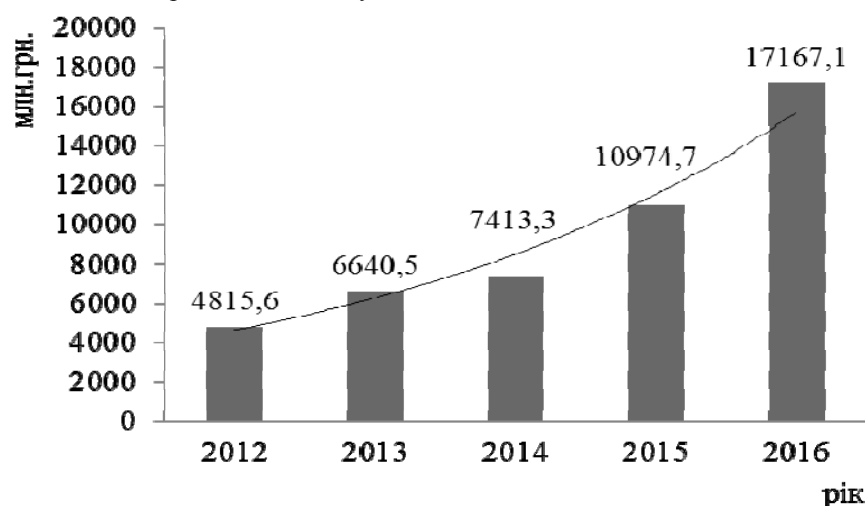

Рис. 1. Динаміка надходжень єдиного податку, сплаченого суб'єктами малого підприємництва в Україні за 2012–2016 рр.

Єдиний податок був другою за обсягом складовою місцевих податків і зборів, який надійшов у звітному році у сумі 17,2 млрд. грн., що на 56,0 % більше за обсяги надходжень 2015 р. Проте справедливо зазна-

чити, що стрімке збільшення досліджуваного показника спровоковане також реальними темпами інфляції, які в Україні в 2015–2017 рр. перевищували 20%. Додатковою причиною збільшення обсягу цих надто-

джень стало віднесення до платників єдиного податку сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %. Аналогом цього компонента у попередні періоди був фіксований сільськогосподарський податок. У 2016 р. з цього джерела надійшло 3,5 млрд. грн., що в 1,75 рази більше, ніж у попередньому році.

Проведене дослідження дає нам підстави стверджувати, що рівень податкових надходжень від єдиного податку, сплаченого суб'єктами малого підприємництва протягом досліджуваних періодів, має тенденцію до зростання. Збільшення обсягів і частки надходжень єдиного податку, з одного боку, свідчить про нарощування суб'єктами підприємницької діяльності обсягів виробництва, кількості реалізованої продукції, збільшенням позитивних результатів діяльності, а з іншого – про дію інфляційної складової в країні.

Оцінюючи недоліки та недосконалість чинної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва представникам влади необхідно доопрацювати положення податкового кодексу України, в якому доцільно усунути перепони на співпраці різних за розмірами підприємств задля динамічності не лише суб'єктів малого підприємництва, але й економіки загалом. За умови чинного податкового законодавства в Україні спрощена система оподаткування є оптимальним способом стягнення податків з малого бізнесу, оскільки загальна система оподаткування є надто складною й обтяжливою.

На наш погляд першочерговими заходами ефективної підтримки та визначення головних перспектив розвитку малого бізнесу є:

– державна підтримка: сприяти формуванню сприятливого підприємницького клімату (привести чинні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики);

– міжнародна допомога: розробити механізми надання матеріальної допомоги малим підприємствам, що виробляють екологічно чисту продукцію сільського господарства, займаються її переробкою, експортом [5];

– інтеграційна підтримка через субпідряд, франчайзинг, лізинг;

– кооперування та самоорганізація малого бізнесу на політичних та економічних засадах;

– професійна підготовка та ефективне управління кваліфікованими кадрами [6].

ВИСНОВКИ

Отже, ситуація щодо функціонування малого підприємництва в Україні залишається на стадії розвитку. Таким чином, основними шляхами покращення малого підприємництва в Україні є створення є вдосконалення податкової політики та забезпечення раціонального функціонування спрощеної системи оподаткування. Необхідно створити механізм ефективної взаємодії між державою та підприємницьким сектором для ефективного розвитку малого підприємництва в Україні.

Список використаних джерел

1. Анацька І.Ю. Сучасний стан та проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / І.Ю. Анацька // – Режим доступу. – Електронний ресурс: www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_44_60

2. Терещенко С.А. Мале підприємство в умовах ринкового господарювання / С.А. Терещенко // Економіка і організація управління, № 1, 2013.

3. Державна служба статистики. – Режим доступу. – Електронний ресурс: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Фещенко С.С. Сучасні проблеми розвитку бізнесу в Україні / С.С. Фещенко // Управління розвитком, № 2, 2014.

5. Васильєва Д.В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / Д.В. Васильєва // Механізм регулювання економіки, 2011, № 3.

6. Тимченко О.І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України / О.І. Тимченко // Ефективна економіка № 6, 2015.